

Middle Black Sea Journal of Communication Studies

International Peer-Reviewed Journal

<http://dergipark.gov.tr/mbsjcs>

Research/Araştırma

Middle Black Sea Journal of Communication Studies. 2019. 4(1): 14-23

Siyaset ve Futbol Taraftarlığında Motivasyon *

Utku KABAKCI¹

Erol İLHAN²

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü

Özet

Siyaset ve futbol, birbirleri ile ilişki halinde olan ve benzer özellikler taşıyan kurumlardır. Bir alandaki değişim ya da gerginlik diğer alana da yansiyabilmektedir. Bu nedenle siyaset ile futbol kurumlarını birbirlerinden ayırarak değerlendirmeye kalkmak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Siyaset kurumunun, spor politikaları ile futbolu şekillendirdiği göz önünde bulundurulmalıdır. Partizan ve holigan davranışları benzerlikler göstermekte, ikisi de birbirine yakın motivasyonların etkisiyle harekete geçmektedir. Partizan ve holiganı harekete geçiren ortak motivasyonlar; Aidiyet İhtiyacı, Biz, Lider, Özgürlükten Korkmak, Farklılıktan Utanmak, Birlikte Hareket Etmenin Keyfine Varmak ve Oyunun Baştan Çıkarıcılığı olarak sıralanabilir. Bu motivasyonlar üzerinden partizan ve holigan kıyaslaması yapıldığında her iki insan tipinin de birbirlerine benzediği ve ortak motivasyonların etkisi altında olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siyaset, partizan, spor, holigan

Motivation in Political and Football Fans

Abstract

Politics and football are two related institutions with similar attributes. An alteration or strain in one of these fields may affect the other one. Thus, reviewing politics and football apart might not be suitable because politics institutions shape football with related policies. A partisan and a hooligan shows common characteristics as well. They step into action by similar motivations. Their common motivations can be sorted as below; the Need of Belonging, We-dom, the Leader, the Fear of Freedom, Embarrassment of Diversity, Joy of united Act, Charm of the Game. It is seen that both types have similarities and affected by common motivations when compared by the, above mentioned, motivations

Keywords: Politics, partisan, sports, hooligan.

© 2019 OMU

* Bu makale Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü bünyesinde Doç. Dr. Erol İlhan danışmanlığında Utku Kabakcı'nın halen devam eden "SİYASET VE FUTOL TARAFTARLIĞINDA MOTİVASYON: MKE ANKARAGÜCÜ TEZAHÜRAT VE SLOGANLARININ RETORİK ÇÖZÜMLEMESİ" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından çıkartılmıştır.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Tel: 0538 402 08 12, E-Mail Adresi: utku.kabakci@hotmail.com

² Doç. Dr., Tel: +90 (312) 216 22 23, E-Mail Adresi: erolilhan06@gmail.com

1. Giriş

Bu makalede siyaset ve spor alanlarının birbirleri ile olan ilişki ve benzerlikleri iletişim bağlamında değerlendirilmiş ve bu değerlendirme kapsamında partizan ve holigan kıyaslaması yapılmıştır. Çalışmada partizan ve holigan kıyaslaması literatürden elde edilen belirli motivasyonlar üzerinden değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Partizanı ve holiganı harekete geçiren motivasyonlar; Aidiyet İhtiyacı, Biz, Lider, Özgürlükten Korkmak, Farklılıktan Utanmak, Birlikte Hareket Etmenin Keyfine Varmak ve Oyunun Baştan Çıkarıcılığı olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu motivasyonlara geçmeden önce çalışmanın kapsamına giren siyaset, spor, partizan ve holigan kavramlarına değinmek yerinde olacaktır.

Siyaset kelimesi Arapça kökenli olup at terbiyesi ve biniciliği anlamlarına gelmektedir. Buna karşılık Batı'dan alınan politika kelimesi ise Yunanca kökenlidir. Politika, polis denilen şehir devletlerine dair işler anlamına gelmektedir. Buradan hareketle politika, devlete dair işler yani devlet yönetimi olarak tanımlanmaktadır. Ancak politikayı sadece devlet kavramı üzerinden tanımlamak, kavramın kapsamını daraltarak doğru bir şekilde ortaya konmasına mâni olmaktadır. Çünkü politikayı sadece devlet kavramı üzerinden tanımlamak, devletler ortaya çıkmadan önce politikanın olmadığı neticesine ulaştırır. Ancak bu doğru bir çıkarım değildir (Kışlalı, 2010:17-18).

İki insan birbirlerini fark ettiklerinde yani iletişime geçtiklerinde orada politikadan söz etmek mümkündür. Her ne kadar simetrik iletişimin mümkün olduğu söylene de iletişim sürecinde iktidar mücadelesi verilir. İktidar kavramı da otoriteyi içerir. Otoritenin olduğu yerde ise üstün olan bir taraf mevcuttur. İletişim sürecinde iktidar, bu iki insan arasında zaman zaman yer değiştirebileceği gibi hep aynı kişide de bulunabilir. Bu nedenlerle politika kavramı tanımlanırken iktidar ve iletişim kavramları da dışarıda bırakılmamalıdır.

Politika ve iletişim alanlarının birbirleri ile temas ettikleri yerde siyasal iletişim ortaya çıkar. Siyasal iletişimde diyalog grubuna ulaştırılmak istenen mesaj politik içeriklidir. Dolayısıyla; seçim kampanyaları, siyasi parti ve liderler, kamuoyu yoklamaları ve seçmen tutumunu ölçmeye yönelik tüm araştırmalar siyasal iletişimin kapsamına girmektedirler.

Siyaset kavramının, kapsamının genişliği dolayısıyla farklı tanımları yapılmaktadır. Buna rağmen siyasetin ne olduğu ya da ne olmadığı tartışmasında bakılabilecek çok sayıda referans bulunmaktadır. Bu referansların başında da Siyaset Biliminin kurucusu olarak görülen Aristoteles gelmektedir. "Aristo, iki bin yılı çok aşan bir zaman önce, politika başlığını taşıyan ünlü eserinde, ilk defa bilimlerin sınıflandırmasını yaparken politikayı-insan faaliyetlerinin en kapsamlısı olması bakımından-bilgi hiyerarşisinin en üst kademesinde tutuyor ve onu pratik alanda "üstün bilim" olarak niteliyordu" (Kapani, 2011:23).

Bugün için politika kavramının neyi kapsadığına da bakmak gerekmektedir. "Bu kavram politik irade oluşturmayı, karar almayı, alınan kararları uygulamayı ve meşruiyet yaratma çabasını kapsamaktadır" (Keskin, 2014:238).

"OF. desport, ME. disport sözcüklerinden türetilen 'spor' kavramı ise, en kestirme sözcük tanımıyla 'oyun, oyalanma, eğlenme ve işten uzaklaşma' anlamına gelir" (Fişek, 1985:5). Bu tanımdan da anlaşıldığı gibi spor, oyun ve eğlenme ile ilişkilendirilerek, günlük uğraş ve mecburiyetlerden uzaklaşmak, ara vermek ve bir bakıma sorumluluklardan kaçmak olarak görülmektedir. Kavramın tarihsel kökenine bakıldığında sporun yetenek yarıştırmaya oyunları ile ortaya çıktığı söylenebilir. Ancak bugün için sporun geldiği nokta dikkate alındığında sporu sadece; eğlence, oyun ve boş zaman aktiviteleri ile tanımlamak pek mümkün değildir. Bugün için spor kurumsallaşmıştır. Sporun arkasında büyük bir ekonomi vardır. Spor, artık sporcular için bir boş zaman etkinliği değil, aksine işin tam anlamıyla kendisidir (Fişek, 1985:5-6).

Spor bir boş zaman aktivitesi iken işin kendisi olmuştur. Peki bu durum sporun doğasına aykırı mıdır? Bu soruya iki ayrı yanıt verilebilir. Bunlardan ilki, spora olan kitlesel ilgiden dolayı sporun kurumsallaşmasıdır. Spor, kurumsallaştığında sporcunun desteklenmesi yani profesyonel olması da kaçınılmaz olmuştur. Kitlesel ilginin canlı tutulması için süreklilik gerekmektedir. Bu hem sporun hem de sporcunun sürekli olarak desteklenmesi ile mümkündür. İkinci yanıt ise, sporun yarışmaya dayalı olmasıdır. Yarışmada amaç kazanmaktır. Sporcu kazanabilmek için çalışmak durumundadır. Bu mecburiyet de beraberinde uzmanlaşmayı getirir (Fişek, 1980: 44-45).

U. Kabakcı ve E. İlhan, Siyaset ve Futbol Taraftarlığında Motivasyon

Spor kavramına, tarihsel gelişimi sürecinde farklı mana ve işlevler yüklenmiştir. Bunlar genel olarak şöyle sıralanabilir: İnsan doğasına olumsuz özellikler yükleyen bir bakış açısına göre insan saldırgandır. İnsan doğasından kaynaklanan bu saldırganlık içgüdüü veya ihtiyacı spor aracılığıyla çevreye zarar vermeden giderilebilir. Bazıları içinse spor, bunun tam tersi olarak barışın, kardeşliğin ve dayanışmanın şekil bulmuş halidir. Birileri sporu bedenini sağlıklı hale getirilmesi olarak tanımlarken birileri savaşa hazırlık, savaşa idman yani asker yetiştirmenin bir yolu olarak görmüşlerdir. Ayrıca Marksist bakış açısıyla spor kitleleri uyuşturarak politik yabancılaşmaya sebep olan bir zehirdir. Kavramın tarihinde spora bakış bu yaklaşımlarla kimi zaman örtüşse de kimi zaman da örtüşmemektedir. Bu yaklaşımların ve tanımların her biri tek başlarına noksanıdır (Fişek,1985: 6-7).

Siyaset ve spor kavramlarından sonra değinilmesi gereken bir diğere önemli kavram da partizandır. Partizan için belirsizlik söz konusu bile değildir. “Kesin inançlı” olmak “mutlak bir gerçeğe sahip olmak, sonsuza dek her şeyi bilmek demektir” (Hoffer,2011: 93). “Kesin inançlı” kafasında hiçbir durumda şaşmaz, yanılmaz bir formül taşır. Kesin inançlının bu formülü bütün sorulara yanıt verecek güçtedir. Bu nedenle kesin inançlı, inandığı formüle taparcasına sahip çıkar. Çünkü o formül sayesinde mutlaka galip gelen tarafta olacaktır.

Aidiyete her koşulda verilen şartsız destek ve en nihayetinde “biz” olarak görülen grubun galip geleceğine duyulan mutlak inanç tam bir partizan tavrıdır. Partizan her zaman kendisini haklı görür. Partizan için kötülüklerin kaynağı diğere yani “öteki” olarak gördüğü ve tanımladığıdır. “Biz” tehlikede olduğunda partizan şiddete başvurabilir. Partizan için önemli olan; partisini, liderini, ideolojisini savunmaktır. Tüm bunlar her şeyin üstünde tutulur. Partizan inandığı partisi, lideri ve ideolojisi için canından bile vazgeçebilir. Çünkü kalıcı olarak gördüğü aidiyeti önemlidir. Bu aidiyet en nihayetinde diğereyi yenecektir. En nihayetinde zafer elde edildiğinde partizanın haklılığı da görülecektir. Partizan bu duygu ve motivasyonla eylemde bulunur. Bu duygu ve motivasyonun gücü arttıkça partizanca bir bağlılık ve tavır daha şiddetli bir hal alacaktır.

Bir futbol takımını takip eden ve destekleyen kişilerin hepsini bir tutmak mümkün değildir. Seyirci, taraftar ve holigan ayrımının ortaya konması yerinde olacaktır. 1980’ler İngiltere’sinde tribünlerde aşırılıklarıyla dikkat çekenleri tanımlamak için holigan denilmiştir. Holigan kelimesi İngiltere’deki futbol aşırılığını işaret etmektedir. Dolayısıyla kelimenin ana vatanı İngiltere’dir. Daha sonra holigan kelimesi dünyanın her yerinde aşırıya kaçan ve şiddete yönelen futbol destekçilerini tarif etmek için kullanılmıştır. Holiganlık, futbol terörü olarak da görülmektedir. Buna karşılık futbol taraftarlığında ise neticeyi kabul eden ve şiddete başvurmayan bir duruş vardır. Seyirci ise bir takıma gönül vermekten çok maçı seyrederek keyifli zaman geçirmeyi amaçlar. Tabi bu ayrımları net bir şekilde ortaya koymak zordur. Özellikle holiganlık ve taraftarlık arasında hızlı geçişler olabilmektedir. Bugün için holigan aşırılık gösteren, futbolu bir hesaplaşma ve şiddet zemini olarak gören kişidir. Holigan, kendisinden olmayanları düşmanı olarak kabul eder (Dikici, 2015: 56-57).

Spor alanındaki holiganlık ile siyasetteki partizanlık benzerlikler gösterir. Her iki alandaki radikaller aidiyetleri uğruna şiddete başvurabilir. Bu aşırılık içerisinde kişi kendini bile tehlikeye atabilir. İnançları, partileri, kulüpleri, liderleri her şeyin üzerinde gördükleri için taparcasına savunurlar. Aidiyeti üzerinden hayatındaki boşlukları dolduran insanların bu boşlukları ne kadar büyükse aidiyete olan abartılı bağlılıkları ve destekleri de o kadar büyük olur. Holigan da partizan da anlamsız gördüğü hayatını aidiyeti, inancı üzerinden anlamlı kılar. Holigan için abartılı tavırlar ve şiddet bir var olma çabasıdır. Holigan, şiddet ile etrafına var olduğunu göstermek ister. Var olmaya çalışan insan görülmedikçe ve başkaları tarafından aşağılandııkça bunu kendisine karşı bir haksızlık olarak görür. Holiganlar için haksızlığın nedeni diğereyi ve dış koşullardır. Bu nedenle holigan öfkeyle diğereyi ve dış koşullara saldırarak zarar vermeye çalışır. Holigan için şiddet, var olma yoludur.

2. Siyaset ve Futbol Taraftarlığında Motivasyonlar

“Motivasyon genel olarak “bir insanı belirli amaç için harekete iten güç” olarak tanımlanabilir” (Keser, 2012: 59). Bireyin ya da belirli bir grubun amacına ulaşabilmesi için motivasyonlarını sürekli canlı tutması gerekir. Motivasyon bireyin ya da grubun düşünce ve davranışlarında doğrudan etkilidir. Bu nedenle birey için de grup için de motivasyon çok önemlidir.

Motivasyon, algının dışsal yollardan müdahaleler ile yönlendirilmesi olarak da tanımlanabilir. Motive edilmek istenen bireyin ya da grubun dış dünyalarına nasıl baktıklarını ve değerlendirdiklerini bilmek motivasyonun etkili olabilmesi için önemlidir. Motivasyon teknikleri; propaganda, reklam, halkla ilişkiler alanlarında uygulanmaktadır. Bu alanlarda motivasyon tekniklerinin başarılı olması diyalog grubunun iyi analiz edilmesine bağlıdır (Inceoğlu, 2011: 85-86).

Maslow'un "İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisi" başlıca motivasyon teorilerindedir. Bu teori insan ihtiyaçlarını merkeze almaktadır. Maslow, ihtiyaçları genel olarak beşe ayırmış ve hiyerarşik olarak şöyle sıralamıştır.

1. "Fizyolojik İhtiyaçlar": İnsanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan yemek, su gibi temel ihtiyaçlarla ilgilidir.
2. "Güvenlik İhtiyacı": Fizyolojik ihtiyaçlar karşılandıktan sonra bireyin karşılaşması gereken "güvenlik ihtiyacı" hem bugün ile hem de gelecek ile ilişkilidir. Barınmayı ve fiziksel güvenliği kapsar.
3. "Sosyallik İhtiyacı": Bireyin diğer bireyler ile olan iletişimini kapsar. Birey sosyal bir canlı olduğu için diğer insanlar ile birlikte hareket etmek ister.
4. "Saygı İhtiyacı": Birey gerçekleştirilmiş eylemlerinin diğer insanlar tarafından görülmesini ve takdir edilmesini ister.
5. Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı": İhtiyaçlar hiyerarşisinde en üstte "kendini gerçekleştirme ihtiyacı" vardır.

Birey ilk dört ihtiyacını gerçekleştirdikten sonra yani fizyolojik ve psikolojik olarak belirli bir olgunluğa geldikten sonra "kendini gerçekleştirmek" ister. İlk dört ihtiyaç giderildikten sonra birey kendisine daha fazla zaman ayırabilir ve yeteneklerinin farkına vararak bunları sergileyebilir. Maslow'un teorisi, daha sonra başka isimler tarafından eleştirilmiş ve geliştirilmiştir. Maslow'un belirttiği bu beş ihtiyacın dışında başka ihtiyaçlar da ortaya konmuştur. Ayrıca Maslow'un teorisinin dışına çıkan durumlar olmaktadır. Bazı durumlarda Maslow'un belirlediği hiyerarşik sıralama yer değiştirebilmektedir (Keser, 2012: 62-63-64).

Partizan ve holiganın motivasyonları üzerine bir değerlendirme yapılırken Maslow'un "İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisi" dikkate alınmalıdır. Çünkü bütün aidiyetler başta "güvenlik ve sosyallik" ihtiyaçları olmak üzere bu beş temel beklentiye karşıladığı iddiasındadır. Aidiyetler vaatte bulunurlar. Bu vaatlerin karşılanacağı beklentisiyle kişiler aidiyetlere bağlanırlar. İnsan kendi kendine bazı durumlarda yetememektedir. İnsan sosyal bir canlıdır. Sosyallik ihtiyacı diğer insanlarla kurulan iletişim ile giderilir. Aidiyetler iletişim için uygun zeminlerdir. Aidiyetler aynı zamanda kişiye birçok anlamda kendisini güvende hissettirir.

2.1. Aidiyet İhtiyacı Motivasyonu

Aidiyet, tutkulu bir şekilde değişim isteyenlerin kapısını çaldığı bir sığınaktır. Özel hayatlarında ve işte başarısız olanlar başarısızlıklarının nedenlerini dış dünyada arama eğilimindedirler. Bu nedenle kendilerinin başarısız olmasına sebep olan bu dış koşullar değiştirilmelidir. Başarısız olup hayal kırıklığı yaşayanlar bu suçluluk durumundan kurtulmak için değişim ararlar. Kişinin tüm başarısızlıklarına rağmen kendisini güçlü bulması ve geleceğe dair ümitli olması gerekir. Aksi durumda değişiklik arzusunun peşinden gitmez (Hoffer, 2011: 15).

Değişim arzusu kişinin içten içe kendini beğenmemesinden, kendini suçlu bulmasından kaynaklanmaktadır. İdeolojiler, bu insanları bir bütünün parçası yaparak, yani beğenmedikleri kendilerinden kurtararak içlerine çekmektedirler. İdeolojinin amacı, kutsallaştırılır ve bu kutsal ile bütünlenilir. Bu bütünleşme durumu başarısızlıklar yaşayan kişiye yeni bir ümit ve güven verir. Bu kendini adama, kendinden vazgeçme durumunun altında da kolay görünmemekle birlikte bir ego vardır. Çünkü kişi değersiz bulunduğu benliğiyle övünemez fakat değerli bulunduğu bir bütün ve değerli bulunduğu bir kutsalın parçası olmak ile övünebilir. Holiganlık da böyledir. Kişi bir taraftar grubunun parçası olur. Hatta parçası olmanın ötesinde o taraftar grubu ile bütünleşir ve bu aidiyeti ile övünür. Bir kitle hareketinin mensubu, bir siyasi görüşün hararetili

savunucusu bu kutsalları üzerinden yeni bir kimlik edinir. Değersiz gördüğü kendisinden kaçmış, kurtulmuş olur (Hoffer, 2011: 21).

Başarısız olmuş ve bu başarısızlık ile hayal kırıklığı yaşayan bir spor kulübü taraftarı da taraftarlığı üzerinden yeni bir kimlik, yeni bir hayat ve yeni bir yaşam enerjisi bulur. Benliğinden kurtulmak isteyenler için bu tür aidiyetler sınırlanacak birer limandır. Bu aidiyetler üzerinden yaşayabilmek için şart olan motivasyon, enerji, güven ve ümit gibi değerler abartılı bir şekilde de olsa sağlanır. Özel ve iş yaşamında hayal kırıklığına uğramış olanların bu duyguları abartılı bir şekilde yaşamaları da şaşırtıcı bir durum değildir.

Kişinin kendine olan güveni ne kadar zayıfsa, kendini ait hissettiği spor kulübüne olan güveni de o kadar artıyor. Holiganların takımlarına olan abartılı güvenleri de bu öz güven eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Desteklenen takım kaybettiğinde holiganın bu durumdan kendisini sorumlu tutması için bir neden yoktur. Ancak desteklenen takım kazandığında holiganlar bu başarıdan paylarını alırlar. Özel ve iş yaşamında başarısız olanlar için bu büyük bir nimettir. Desteklenen takım başarısız olduğunda bu durumdan sorumlu değildir. Yine de takımlarının bunu hakketmediğini düşünür ve öfkeyle sağa sola saldırırlar. Aslında bu öfke kendilerine, başarısızlıklarına ve hayal kırıklıklarına duydukları öfkedir. Takımlarının haksızlığa uğradığı bahanesiyle kişisel öfkelerini kusarlar ve bu geçici bir rahatlama duygusu verir. Desteklenen takımın kazanması durumunda ise holiganlar adeta zafer kazanan bir komutan gibi davranırlar. Özel ve iş yaşamlarındaki başarısızlıklarının intikamını takımları vasıtasıyla alır ve övünürler. Takım kaybettiğinde duyulan üzüntü ve öfke paylaşılmaktadır. Dolayısıyla hayatları boyunca bireysel başarısızlıktan korkan, kaçan insanlar için bu yenilgi bile işlevseldir. Çünkü bireysel olarak kendilerini suçlu ve sorumlu hissetmeleri için bir neden yoktur.

Takım kazandığında duyulan gurur ve takım kaybettiğinde hissedilen öfke geçicidir ve çabuk tüketilir. Ancak bir spor kulübünün taraftarlığı uzun ömürlüdür. Bu aidiyet kimlik sorunu olan ve bir var olma krizi geçiren kişi için adeta ilaç gibidir. Kişi, kendisini tuttuğu takım üzerinden tanımlayabilmekte ve var olma krizini bu aidiyet üzerinden aşabilmektedir. Holigan, tıpkı bir partizanın kendisini partisi, ideolojisi için adadığı gibi takımı için kendini adamıştır. Bu kendini feda etme, teslim olma durumu esasında kişinin değersiz bulduğu hayatından kurtulmasıdır. Kişinin kendisini değersiz bulmasının temelinde hayal kırıklıkları ve başarısızlıkları yatmaktadır. Takıma duyulan aidiyet ile bu hayal kırıklıklarından ve başarısızlıklardan kaçılmış olunur. Değersiz bulunan hayat anlamlı hale getirilir. Kişinin anlamsız ve değersiz bulduğu hayatından kaçarak yeni bir kimlik kazanması çekici gelmektedir. Kişi artık başarısız biri değildir, bir takımın taraftarıdır. Kendisi gibi takımına destek verenlerle birlikte hareket etmekte ve bu birliktelikten gurur duymaktadır. Birlikte maça gidilir, birlikte tezahürat yapılır. Bu birlikte hareket etme durumu kişiyi korktuğu kendisinden kurtarır. Taraftar grupları yalnızlığa birer çare olarak görülebilir. Bu taraftar guruplarında esas olan takıma duyulan inanç ve bu inancın bir göstergesi olarak verilen maddi ve manevi destektir. Bu inanç ve desteğin haricinde kişisel başarısızlıklar ve kişisel farklılıklar önemli değildir. Önemli olan kulübe verilen destektir. (Hoffer, 2011: 22-23).

Spor kulüpleri birbirleri ile rekabet halindedirler. Dolayısıyla bir spor kulübünün taraftarı diğer spor kulübü için kayıptır. Taraftarlıkta nicelik övünülen bir unsurdur. Taraftar gurubunun çokluğu ile gücünün ve etkisinin doğru orantılı olduğu düşünülür. Bu nedenle koyu taraftarlar takım tutmayanları ve çocukları kendi takımlarına çekmeye çalışırlar. Kazanılan her taraftar adeta yeni bir kardeş yeni bir yoldaş olarak görülür. Hayatlarını çürümüş, değersiz olarak bulanlar farklılıktan ziyade eşit olmayı talep ederler. Her taraftar birbirinin kardeşi olarak kabul edilir. Ortak değer desteklenen kulüptür. Bunun haricindeki unsurlar meslek, yaş gibi önemsizdir. Kendisinden kaçmakta olan biri için holiganlık karakterini saklamasına hizmet eder. Anlamsız bulunan hayattan kurtulmak için aidiyetler tıpkı bir uçurumdan düşerken tutunulacak dal gibidirler. Holiganların en tutkulu olanları çoğunlukla ya kendilerinden ya da çevrelerinden kaynaklanan sınırlar ve sorunlar nedeniyle engellenmiş, başarısız olmuş ve bunun sonucunda da öz güvenini kaybetmiş olan kişilerdir. Kişisel bozukluklar aidiyetler üzerinden tedavi edilmeye çalışılır (Hoffer, 2011: 27).

Aidiyet ihtiyacını zorunlu kılan bir diğer etken ise insanın kişisel olarak kendinin şuuruna varmasıdır. Şuuruna varan kişi, kendisini doğadan ve tüm canlılardan ayrı görmeye başlamıştır. Bu durum kişinin giderek doğadan ve diğer canlılardan kopmasına yol açmıştır. Kişi, kendisine daha çok bakmaya, kendisi ile daha çok ilgilenmeye başlamıştır. Bu durum

beraberinde hastalığı, üzüntüyü, ölümü kavramasına sebep olmuştur. Bunlar kişinin korkmasına ve bir yere ait olmadıkça anlam inşa edememesine ve kendisini bütünden kopuk olarak hissetmesine sebep olmuştur. Büyük bir bütünün parçası olmak isteyen insanların çalacağı kapı aidiyet olmuştur (Fromm, 1982: 39).

2.2. Biz Motivasyonu

Taraftarlar için mekân yani stadyumlar ve üyelerinin çoğunlukla gittikleri yerler kutsaldır. Aynı mekânda bulunan insanlar “Biz” demeye başladıklarında onların artık ayrı bir grup ayrı bir cemaat olduklarını söylemek mümkündür. Ortak inançlar, semboller ve üretilen ortak dil günlük pratikler üzerinden somut olarak görülebilir. “Biz” zamirini oluşturan bu ortaklıklardır. “Biz” üzerinden bir güven duygusu üretilir ve bağlılık sağlanır. Üyelerin kendilerini yalnız ve terk edilmiş hissetmemeleri “Biz” duygusu ile sağlanır. “Biz” zamirinin kullanılmasıyla birlikte “öteki” ifadesinin kullanılması da kaçınılmazdır. “Ötekinin” varlığı tehdit olarak algılanır ve bu tehdide karşı harekete geçilir. Hareket grup üyelerini daha diri tutar ve hem gruba hem de tek tek grup üyelerine olan bağlılıklarını pekiştirir (Sennett,2014: 154).

Motivasyonlardan “Biz” ele alınırken İbn Haldun’un siyaset teorisinde temel kavram olan “asabiyyet” terimine de değinmekte yarar vardır. “Asabiyyet” kavramına farklı yorumlar getirilmiştir (Hassan, 2011: 172). “Asabiyyet” kavramı üzerinden “barbar ya da ilkel” olarak adlandırılan kavimlerin iş bölümü ve kültürel olarak geçirdiği değişimler açıklanmaktadır. Ancak İbn Haldun’un “asabiyyet” kavramı sadece Kültürel Antropolojiye dair bir kavram olarak görülmemelidir. “Asabiyyet”, bugün için de toplumların birlikte aksiyonda bulunduğu durumları açıklamakta önemli bir kavramdır. İbn Haldun’un “asabiyyet” kavramı Kültürel Antropolojiye terk edilemez. Çünkü “Asabiyyet”, Siyaset Bilimi ve iletişim alanı için de önemli bir kavramdır.

“Biz” motivasyonu açıklanırken “asabiyyet” kavramını dışarıda bırakmak hata olacaktır. Toplumlarda “Biz” motivasyonunun korunmasında “asabiyyet” etkili olmaktadır. “Biz” motivasyonu içerisinde şiddet de barındırır. “Biz” tehlikede görüldüğünde topluluk üyeleri şiddete başvuracaklardır. Bu durum kesin inançlı için de holigan için de geçerlidir. “Asabiyyet”, “Biz” kutsalının yaşatılması refleksi olarak görülebilir. “Biz” kutsalını yaşatmaya çalışan kesin inançlı da holigan da bir var olma mücadelesi vermektedir. Bu mücadele “ötekine” karşı verilir. Burada diğerlerine karşı gösterilen refleks aynı zamanda bir iletişim mesajıdır. İletişim, insanın var olma krizinden kaçmak için inşa ettiği bir stratejidir. İletişim, bireyin ya da grubun var olma krizi geçirirken tutunduğu bir dal olarak görülebilir.

“Toplumlarda bulunan iş birliği, birlikte eylem, kolektif aksiyon gücü insanların toplu halde yaşamasına dayanır” (Hassan, 2011: 176). “Biz” duygusunun oluşmasında birlikte yaşamak ya da bir aidiyete ihtiyaç duymak yeterli değildir. “Biz”, birlikteliğe ve aidiyete duyulan kuvvetli inancı ve sadakati gerektirir. Bu nedenle biz, aidiyet ihtiyacından ayrı bir motivasyon olarak çalışmaya eklenmiştir.

“Düşman sahibi olmak sadece kimliğimizi tanımlama açısından değil, aynı zamanda kendi değer sistemimizi ölçebilmek için bir engel edinmek ve o engelle yüzleşirken kendi değerimizi sergilemek açısından da önemlidir” (Eco, 2011: 16). Düşman ile savaşıırken sergilenen performans kişiye kendisini gösterme imkânı tanır. “Ötekinin” yani düşmanın varlığı grup üyelerini bir arada tutan faktörlerden olduğu gibi “Biz” duygusunu da besleyen ve büyüten bir faktördür.

2.3. Lider Motivasyonu

Bir kitle hareketinin liderinin bulundurulması gereken özellikler: Cesaret ve meydan okumak, sağlam bir iradeye sahip olmak ve kendisine güvenmek, önderlik ettiği insanları iyi tanımak ve beklentilerini bilmek olarak ifade edilebilir. Taraftar grubunun lideri de bu vasıfları taşımak durumundadır. Bu vasıfların yanı sıra lider, mevcut konumunu koruyabilecek ve sürekliliğini sağlayabilecek yeterlilikte olmalıdır. Lider, genellikle kitle için kutsal kabul edilen geçmişteki bir başka lideri kendisine model olarak alır. Lider, grup üyelerinin birlikte hareket etmelerini sağlayan kişidir. Özellikle enerjilerini harcamak durumunda olan gençler bu tip taraftar gruplarına dahil olarak bir anlamda deşarj olurlar. Taraftar gruplarına katılan ve destekledikleri spor kulübünü hayatın anlamı olarak gören insanlara baktığımızda karakterlerinin çok benzer olduğu görülmektedir. Başarısızlıkları ve hayal kırıklıkları bu kişileri fanatik haline getirir. (Hoffer, 2011: 129-130).

Fanatiklik ve buna bağlı olarak gelen saldırganlık mutlaka bir şekilde ortaya çıkacaktır. Lider, grup üyelerinin hayal kırıklıklarını gören ve onlara yeni bir umut veren kişidir. Güçlü iradesiyle diğerlerini ortak değerler etrafında birleştirir. Zaman içerisinde liderin kendisi de grup üyeleri için bir değer ve bir kutsal halini alır. Aidiyet ihtiyacı olanlara güçlü duyguları (öfke, kardeşlik, başarı, mutluluk) kullanarak seslenir ve bu kişileri etkisi altına alır. Lider, grup üyelerinin duygularına seslenerek onları heyecanlandırır ve liderliğine ikna eder. Ancak bu duygular ve ikna uzun sürmeyebilir. Bu nedenle lider, gerekli gördüğü durumlarda grup üyelerine karşı sertleşebilir. Lider, birikteliği bir eğitim sürecine dönüştürmeli özellikle gruba yeni dahil olanlar nasıl davranmaları ve nasıl davranmamaları konusunda yönlendirilmeli ve mümkün olan en kısa süre içerisinde bu davranışları içselleştirmeleri sağlanmalıdır. Lider, ancak bu şekilde meşruluğunu ve sürekliliğini sağlayabilir. Liderinin peşine takılan bir holigan düşünmek durumunda değildir. Çünkü onun yerine düşünen ve karar alan biri vardır. Lidere ve ortak değerlere mutlak inanç duyulur. Bu mutlak inanç etrafta olup bitenleri sorgulamanın önünde engeldir. Tüm grup adına düşünen ve karar alan bir liderin varlığı üyeler için büyük bir nimettir. Çünkü sorumluluk ve suçluluk duygusundan kaçılır. Tek bir kişiye duyulan bu kuvvetli inanç grup üyelerinin güç kaynağıdır. Grup üyeleri, liderlerinin yanlış yapacağını ve başarısız olacağını aklının ucundan bile geçirmez. Çünkü o her şeyi yapabilecek, her düşmanı yenebilecek güçte kabul edilir. Tek tek her grup üyesi de yıkılmaz olarak gördükleri bu güç kaynağına sarılırlar. Kişi kendisini idare etmemek ve sorumluluktan kaçarak eleştiriden de kurtulmayı tercih edip liderin peşinden gider. Kişi beceriksizliğini ve iradesizliğini, liderin beceri ve iradesi gölgesinde saklamaya çalışır (Hoffer, 2011: 129-130).

2.4. Özgürlükten Korkmak Motivasyonu

Sanılanın aksine çoğunluk özgürlük istemez. Çünkü özgürlük beraberinde karar almayı, karar alma da sorumluluğu getirir. Özgürlükten korkan ve kaçacak yer arayan kişilerin imdadına aidiyetler yetişir. Kişi özellikle katı kuralları olan bir grubun parçası olduğunda iradesiyle karar almak mecburiyetinde olmayacaktır. Kişinin nasıl davranması ya da davranmaması gerektiği grup kuralları tarafından net bir şekilde ortaya konur. Kişi gruba ve kurallara sadık olduğu sürece kişisel başarı ya da başarısızlık gibi sorunlar altında ezilmeyecektir. Nasıl başarısızlık bir sorun ise başarı da aslında beraberinde bazı sorunları getirir. Başarıyı taşıyabilmek ve sürdürebilmek de ayrı birer yetenektir. Bu nedenle kişi başarısızlıktan korktuğu ve kaçtığı gibi başarılı olmaktan da korkup kaçabilir (Hoffer, 2011; Reich, 2009).

Kişinin özgürlükten korkarak kaçması durumu Platon'un mağara metaforu üzerinden anlatılabilir. Platon'un bu metaforunda, doğumlarından beri mağara içerisinde yaşamakta olan insanlar vardır. Bu insanların sırtı mağara girişine dönüktür. Boyunlarından, ellerinden ve ayaklarından zincirlenmiş olan insanlar mağara girişine bakmamaktadır. Mağara girişinde yanan ateşin ışığıyla mağaranın önünden geçen hayvanların ve diğer insanların gölgeleri mağara duvarına yansımaktadır. Mağarada yaşayanlar için gerçek bu gölgelerden ibarettir. Peki mağaranın önünden geçen diğer insanlar kimlerdir? Platon bu konuda hocası Sokrates'in aksine seçkincidir. Platon'a göre dışarıdaki insanlar hakikati kavramış olan filozoflardır. Gerçeği gören, bilgiye ulaşan (Platon buna ruhun hatırlayışı der) filozofların görevi, hakikati diğer insanlara anlatmaktır. Platon yaşamı sadece gölgelerden ibaret olan insanlara hakikatten söz etmenin ve ikna etmenin çok zor olduğunu da belirtmektedir. Kuşkusuz bu cesaret ve sabır gerektirmektedir. Bu insanlar gölgelerinden kolay kolay vazgeçmek istemezler. Bu kişiler için zincirlerini kırmak, kaybetmek korkunç bir durumdur. Zincirinden kurtulan birey; düşünmek, soru sormak, iradesi ile karar almak ve aldığı kararın olumlu ya da olumsuz neticesini göğüslemek durumundadır. Bu şüphesiz belirli bir olgunluk ve bilgi gerektirir. Belirli bir olgunluğa ve bilgiye erişmeden kişi zincirlerinden kurtarılsa yapacağı ilk şey kendisini kurtarana saldırmak olacaktır. Bu nedenle çoğu insan kendisine karar alma fırsatı verenlere değil, kendisine nasıl düşünmesi ve nasıl davranması gerektiğini söyleyenlere inanma eğilimindedir (Hoffer, 2011; Platon, 2005: 19-20; Reich, 2009).

2.5. Farklılıktan Utanmak Motivasyonu

İnsanlar her ne kadar farklı olmak istediklerini söyleseler de genelden farklı olmak utanma duygusunu da beraberinde getirir. İnsanlar farklı olmak için çabaladıklarını iddia etseler de aslında yaptıkları şey diğerleri ile aynı olma çabasıdır. Reklamcılıkta ürün ya da hizmet satılmaya çalışılırken, satın alan kişilerin "farklı", "ayrıcılık" olacağına dair sloganlar

kullanılır. Ancak o ürünü ya da hizmeti satın alan kişi, ürünü ya da hizmeti satın alan diğerleri ile aynı olacaktır. Burada her ne kadar farklı olma arzusu var gibi görünse de aslında istenilen şey diğerleri gibi olmaktır. Çünkü diğerleri gibi olmak demek, onlardan biri olmak demektir. Bu yalnızlıkla başa çıkma yollarından birisidir. Bu nedenle tüketici, çoğunlukla ait olduğu sınıfın değil, ait olmak istediği sınıfın tüketim davranışlarını taklit etmeye çalışmaktadır. Bu gerekçelerden dolayı insanlar genelden farklı olan yönlerini, özelliklerini dışlanma korkusundan dolayı saklamaya çalışmaktadırlar. Hatta bu farklılıklarından utanmaktadırlar.

Yahudi mitlerinde geçen Âdem ile Havva kıssasını hatırlayacak olursak: Âdem ile Havva cennette yaşarlarken, “yasak bilgi ağacından” bir meyve koparırlar. Meyveyi koparmalarıyla birlikte çıplak olduklarının farkına varırlar ve yapraklarla cinsel organlarını kapatırlar. Doğadaki diğer canlılar çıplak olmalarından utanmazken, hatta bunun farkında bile değilken ne oldu da Âdem ile Havva çıplak olduklarını fark ettiler? İnsanlar akla yüklenmeye başladığından beri yani aklını kullanmaya başladığından beri her yeni bilgiyle birlikte doğadan kopmaya başladılar. Daha önce tıpkı diğer canlılar gibi doğanın bir parçasıyken hatta doğanın kendisiyken, giderek doğaya yabancılaşmaya başladılar. Doğaya yabancılaşmayla birlikte insan kendi türüne ve hatta kendisine de yabancılaşmaya başladı. Âdem ile Havva'nın yasak meyveyi kopardıktan sonra cennetten kovulmaları aslında başka bir yere gönderilmeleri olarak değil, oldukları yere yabancılaşmaları olarak da yorumlanabilir. İnsan, insanın yalnızlığının aynası olmuştur. İnsanlar doğal durumlarından koştuklarından beri bir var olma krizi içerisinde. Bu var olma çabası iletişimin ta kendisidir.

Var olma krizi insanın cehennemi olarak betimlenebilir. Kendisi dahil her şeye yabancılaşan insan, kendisini ait hissedeceği bir yer arayışındadır. Çünkü doğasından uzaklaştığından beri insan kendisini bu dünyaya ait görmemektedir. İşte bu kaos durumundan, bu yabancılaşma ve yalnızlıktan kurtulmak isteyen kişi bir grubun parçası olabilmek için her şeyi yapmaya hazırdır. Taraftarlık da tıpkı diğer aidiyetler gibi bu ihtiyaçları karşılamaktadır. Bir spor kulübünün taraftarı olduğunda, diğer taraftarlar ile aynı olunur ve birlikte hareket edilir. Spor kulübünün; formaları, atkıları, logosu, marşları farklılıkları ortadan kaldırır. Aynı spor kulübünü destekleyen taraftarlar adeta kardeş gibi olurlar. Spor kulübünün; forması, atkısı, marşları farklılıkların üzerini örter. Önemli olan desteklenen spor kulübünün amblemi olur. Böylece üyelerin utanmalarına neden olacak farklılıkları örtülmüş olur. Kişi, diğerleri gibi giyindiğinde, davrandığında kabul gördüğünü fark eder. Yabancılaştığı dünyada tek başına olma korkusu kişiyi en az bir aidiyete yönlendirir. Bu korku ne kadar büyük olursa ait olunan gruba bağlılık da o kadar sıkı olacaktır.

2.6. Birlikte Hareket Etmenin Keyfine Varmak Motivasyonu

Bir taraftar grubunun sürekliliği üyelerinin kendilerinden (işlerinden, ailelerinden) fedakârlık göstererek birlikte hareket etme arzusunu kuvvetli bir şekilde hissetmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu kişilerde kendinden vazgeçecek kadar bir taraftar grubunun parçası olma durumu kendiliğinden oluşan kuvvetli bir arzudur. Taraftar gruplarını yönetenler bu arzuyu bilerek ve teşvik ederek grubun asabiyesini canlı tutabilirler. Desteklediği takım uğruna savaşıyor ölme noktasına gelen insan, kendi bedeni ile var olma durumunun ötesine geçerek bedenini kolektif grup içerisinde eritmektedir. Bu noktaya gelen holiganın var olmasının tek bir yolu kalmıştır. Dahil olduğu taraftar grubu içerisinde her daim yer bulabilmek. Bu kişi grup dışına itilirse yaşamla bağları kesilmiş gibi hissedecektir. Kardeşleri tarafından terk edilmek başına gelebilecek en büyük kötülüktür. Bu durumda içten içe değersiz bulunduğu kendisiyle baş başa kalacaktır. Tüm bu olumsuz duyguları yaşamamak için her grup üyesi grubun ritüellerine son derece sadıktır.

Bir taraftar grubuna mutlak bağlılık için üye kişiliğinden ve onu farklılaştıran özelliklerinden sıyrılmalıdır. Kardeşlik ancak böyle mümkün olacaktır. Tutulan takımın formaları, atkıları ve diğer ürünleri kutsallaştırılır. Bu şeyler üzerinden tek tiplerirler. Desteklenen spor takımının logosu her üyeyi kardeş ve eşit kılar. Özellikle formalar birer askeri üniforma gibidirler. Sporda “biz” ve “öteki” vardır. Ötekinin varlığı üzerinden biz tanımı çok daha kolay yapılır. Desteklenen takımın forması ve rakip takımın forması adeta savaşmakta olan iki ayrı ordunun üniformaları gibidir. Taraftar grupları arasında özellikle beste ve koreografi yarışı vardır. Besteler birer askeri marş gibidir. Başarılı koreografi için taraftarların uyum içerisinde hareket etmeleri şarttır. Bu birlikte adım atma, birlikte hareket etme ve neredeyse ahenk içerisinde birlikte nefes alıp verme durumu tıpkı dini bir ritüel gibi büyük bir ciddiyetle yapılır ve ritüele dahil olanları o süre içerisinde

büyülü bir dünyaya götürür. Bu dünyanın büyüü birlikte hareket etmenin vermiş olduğu coşkunun hissedilmesiyle ilgilidir. Taraftar büyük bir bütünün büyük bir şovun parçası olmaktan haz alır. Desteklediği takım uğruna kavga eden hatta canından bile vazgeçebilen insanlar birçok kimseye göre mantık sınırları içerisinde hareket etmemektedir. Ancak bu kimseler için tutulan takımın arkasında daha derin manalar vardır.

Bağlı olunan grup dışında bir hayat yoktur. Kutsal olan taraftar grubunun, desteklenen takımın kendisidir. Kutsal olan var olduğu sürece kendisini bu kutsala adayanlar için ölüm söz konusu değildir. Kendisini taraftar gurubuna adayan bir kimse, tıpkı kendisini bir dine, ideolojiye, ya da başka bir aidiyete adayan kişi gibi mutluluğunu ve mutsuzluğunu üyesi olduğu taraftar grubuna indirgemektedir. Ancak bu mutlu ya da mutsuz olma durumu özel ve iş yaşamının aksine kişinin kendisinden bağımsızdır. Bu nedenle mutsuz olma durumunda kişi sorumluluk ve suçluluk hissetmeyecektir. Üstelik bu mutsuzluk durumu grubun diğer üyeleriyle paylaşılacağından kişi yalnızlık da hissetmeyecektir. Şüphesiz bu mutsuzluk bile çok hafifletici bir duygu olacaktır. Birlikte hareket etmenin keyfi işte bu hafifletici duygudan kaynaklanmaktadır (Hoffer, 2011: 25).

Kendini bir spor kulübüne adayan kişi, tıpkı bir kitle hareketinin peşinden giden insanın liderine ya da ideolojisine duyduğu sarsılmaz güven gibi kulübüne güvenir. Bu mutlak güven içerisinde bulunulan zamanda destek verilen kulüp başarısız bile olsa sarsılmaz. Çünkü geleceğe dair büyük bir umut beslenir. Bir holigan mantıklı argümanlarla yönetilemez. Ancak duygularına seslenildiğinde ikna edilebilir. Bu kuvvetli duygular harekete geçirilerek holigan istenilen davranışa yönlendirilebilir. Reklamcılıkta, pazarlamada ve politikada çeşitli teknikler kullanılarak bu duygular üzerinden kitle istenilen davranışa yönlendirilebilir ya da istenmeyen davranıştan uzaklaştırılabilir (Hoffer, 2011: 93).

2.7. Oyunun Baştan Çıkarıcılığı Motivasyonu

Her durumda oyun devam etmelidir. Çünkü oyunun kendisinden daha önemli daha kutsal bir şey yoktur. Oyun kutsallaştırıldığında tüm oyuncular tutkulu bir şekilde oyuna dahil olurlar. Mecburiyetler sıkıcıdır. Bu nedenle ilk fırsatta mecburiyetlerden kaçılabilir. Ancak oyun keyfidir. Bu nedenle oyunun kurallarına gönüllü bir şekilde uyulur. Oyuna dahil olmak demek, mecburiyetlerden kaçmak veya kurtulmak demektir. Oyuna dair olan her şey kutsallaştırılır. Bu nedenle oyun kurallarına uygun davranmamak itibarsızlaştırır. Ait olunan gruptan uzaklaştırılmak oyunun dışarısına itilmekle aynıdır. Oyunun dışarısına itilmek demek ise kişinin itibarsızlaşması ve yalnızlığa terk edilmesi demektir. Bu nedenle kişi, oyunun dışarısına itilmemek için yani ait olduğu gruptan dışlanmamak için daha önceden belirlenmiş kurallara gönüllü bir şekilde uyar. Her oyun aynı zamanda bir meydan okumadır. Her oyunun kazananı ve kaybedeni vardır. Meydan okumanın kendisi de tıpkı oyun gibi baştan çıkarıcıdır. Kişiler kazanmak veya başka bir ifadeyle kaybetmemek isterler. Ancak çoğunlukla bu kişinin tek başına üstesinden gelebileceği bir durum değildir. Kişi, kaybettiğinde bu başarısızlık duygusu ile baş etmekte zorlanacaktır. Bu nedenle meydan okuyan bir başkası yani bir lider ya da bir oluşum olursa bu daha çekici gelecektir. Çünkü başarısızlık durumunda asıl sorumlu kişinin kendisi değil, lider ya da oluşum olacaktır. Meydan okuma başarılı olduğunda ise kişi, liderin peşinden gittiği veya grubun bir parçası olduğu için başarıdan payını alacaktır (Baudrillard, 2014: 102-103).

Oyun sırasında gündelik olandan kopulur. Burada mekân ön plana çıkar. Oyun, mekânda gerçekleşmektedir. Oyun mekânı ve mekânın sınırları kutsallaştırılır. Oyunla birlikte mekânın kendisi de insanı çeker. Bu çekim büyüü bir baştan çıkarmadır. Oyun mekânı davetkar olur. Sıradan olandan, gündelik sorumluluklardan oyun yerine kaçılır. Mekânın kutsal olarak görüldüğünden kişiyi dış tehlikelere ve strese karşı koruyacağı umulur. Oyun yerlerinden bu işlev beklenilir (Huizinga, 2015: 39-40).

3. Sonuç ve Değerlendirme

Makalede, insan doğası ve psikolojisinden hareketle partizan ve holigan kıyaslaması yapılmış, her iki insan profilinin birbirine benzediği ve aynı motivasyonla davranışlarını şekillendirdiği sonucuna varılmıştır. Burada üzerinde durulan motivasyon, insanın içinde yaşadığı doğaya yabancılaşması ve “yeni bir doğa” oluşturmaya çalışmasıdır. Doğa ile bağlı kopan ya da zayıflayan birey bunun neticesinde doğal durumundan uzaklaşarak kendisine de yabancılaşmaktadır.

Doğal durumdan uzaklaşmasıyla birlikte birey, dünyaya ve kendisine yabancılaşmakta ve bunun neticesinde de bir var olma krizinin içine düşmektedir.

Partizan ve holigana bakıldığında her iki insan tipinin de yalnızlıktan, başarısızlıktan ve kabul görmeme duygusundan korktukları görülmektedir. Partizan da holigan da bu korkulardan kaçmak için aidiyete ihtiyaç duymaktadır. Ancak hemen belirtmek gerekmektedir ki her partizan ya da her holigan için bu genellemeleri yapmak da doğru değildir. Çünkü; başarılı, yalnız olmayan, kendisine güvenen kimselerin de partizan ya da holigan olmaları mümkündür. Ancak başarılı insanlar da kendilerine ne kadar güvenirlerse güvensinler başarılarında dış etkenlerin de rolü olduğunu düşünürler. Onları başarıya götüren dış koşullar değiştiğinde başarılı olacaklarının da herhangi bir garantisi bulunmamaktadır. Üstelik günümüzde başarı da anlıktır ve çabuk tüketilir. Birey sürekli başarmak mecburiyetinde bırakılır. Başarı övülürken başarısızlığın nasıl karşılanacağına dair herhangi bir anlatı yoktur. Bu nedenle işte veya özel hayatında başarılı olarak kabul ettiğimiz insanlar da aidiyet ihtiyacı duymaktadırlar.

Holiganlar da tıpkı partizanlar gibi dahil oldukları yapıyı kutsal kabul ederler. Bu kutsallık abartılı olarak kabul edilebilecek bir yaşam biçimini de beraberinde getirmektedir. Holiganların ve partizanların kitle psikolojisi ile hareket ettiklerini söylemek yanlış olmayacaktır. Her iki insan tipinin de aşırılıklarının ve abartılı yaşam biçimlerinin arkasında bir var olma krizinin yattığı söylenebilir. Her iki insan tipinin de davranışlarının altında aynı motivasyon görülmektedir. Her ikisinin de davranışlarını şekillendiren bu motivasyona dair bir farkındalık içerisinde olduklarını söylemek pek mümkün değildir. Ancak bu var olma motivasyonu ya da var olma krizi partizanı da holiganı da etkisi altına almakta ve tüm yaşamını şekillendirmektedir. Zamanın ruhunu ve bireyini kavrayan kişi ya da kurumlar bu motivasyon üzerinden kişileri kolaylıkla etkileri altına almaktadırlar. Bu kişi ya da kurumlar; lider, kitle hareketi, dini yapılanmalar, reklamcılar, spor kulüpleri gibi tüm aidiyet ihtiyacına yanıt verme vaadinde bulunan kişi veya kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle de zamanın bireyi bu çağrıya karşı kayıtsız kalamayacaktır.

Kaynaklar

- Baudrillard, J. (2014). *Baştan Çıkarma Üzerine*. Çev., Ayşegül Sönmezay. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Dikici, S. T. (2015). *Futbol*. Ankara: Sinemis Yayınları.
- Eco, U. (2014). *Düşman Yaratmak*. Çev., Leyla Tonguç Basmacı. İstanbul: Doğan Kitap.
- Fişek, K. (1980). *Spor Yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Fişek, K. (1985). *100 Soruda Türkiye Spor Tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Fromm E. (1982). *Hürriyetten Kaçış*. Çev., Ayda Yörükkan. İstanbul: Tur Yayınları.
- Hassan, Ü. (2011). *İbn Haldun*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Hoffer, E. (2011). *Kesin İnançlılar*. Çev., Erkıl Günur. İstanbul: Plato Yayınları.
- Huizinga, J. (2015). *Homo Ludens*. Çev., Mehmet Ali Kılıçbay. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İnceoğlu, M. (2011). *Tutum Algı İletişim*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Kapani, M. (2011). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Keser, A. (2012). *Örgütlerde Motivasyon, İçinde, M. Zencirkıran (Ed.). Örgüt Sosyolojisi (ss. 57-98)*. Bursa: Dora Basım Yayın..
- Keskin, F. (2014). *Politik İletişim Sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kışlalı, A. T. (2010). *Siyaset Bilimi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Platon. (2005). *Şölen*. Çev., Cüneyt Çetinkaya. İstanbul: Bordo Siyah Klasik Yayınları.
- Reich, W. (2016). *Dinle Küçük Adam*. Çev., Şemsa Yeğın., İstanbul: Doruk Yayınları.
- Sennett, R. (2017). *Karakter Aşınması*. Çev., Barış Yıldırım., İstanbul: Ayrıntı Yayınları.